

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קמט

ערב שבת קודש

פרשת מטות

כ"ג בתמוז התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא לאור על ידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק

הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח⁴⁴.

* בעניין סעודת בר מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם-אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון-דא, ובאם לאו - יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם-אב", ואם אי-אפשר - יש לעשות התוועדות קטנה במשך היום (כגון אחרי תפילת שחרית, כנהוג), והתוועדות גדולה אחרי תשעה באב בהקדם האפשרי⁴⁵.

(44) משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.

(45) אגרות קודש חלק טו עמ' רנו. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק ח"ז עמ' פז, כשחל במוצש"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מיד ברגע הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמ' שמ כשחל בעיו"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוה"כ פ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עיו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר המנהגים עמ' 75 מלקוטי דיבורים (ח"ב דף רסחא), שאחרי שחרית חוזר הבר מצוה מאמר ומכבדים ב'לקח' ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן). ראה אג"ק חכ"ב עמ' כג. חכ"ג עמ' לד.

צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁰. וגם ביום השבת קודש - באופן המותר, באכילה ושתיה, וצדקה רוחנית⁴¹.

"למסור לאנ"ש שי המתעסקים בהסיומים:

* לסיים כל סיום בהצעה התעוררות על דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת ישראל⁴².

"ובוודאי יפרסמו ויזרזו על דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל⁴³.

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת

(40) התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.

(41) כמו נתינת עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה - 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפיש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) - שיחליטו גם כמה לתת.

(42) מענה שנדפס בס' מאוצר המלך ח"א עמ' 283.

(43) ספר השיחות תש"נ ח"ב עמ' 580.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ג בתמוז ה'תשע"ו - א' במנחם-אב ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א	כ"ג בתמוז	ה'ל' גזילה ואבידה פרק יג-טו.	ה'ל' טומאת מת פרק יג.	מ"ע קצד.
ש"ק	כ"ד בתמוז	פרק טז-יח.	פרק יד.	מ"ל"ת רסט. מ"ע רד.
א'	כ"ה בתמוז	ה'ל' חובל ומוציא.. בפרקים אלו.	פרק טו.	מ"ע רלו.
ב'	כ"ו בתמוז	פרק ד-ו.	פרק טז.	מ"ע רלו.
ג'	כ"ז בתמוז	פרק ז-ח. ה'ל' רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יז.	מ"ע רלו. מ"ל"ת רפט. רצו*.
ד'	כ"ח בתמוז	פרק ב-ד.	פרק יח.	מ"ע רכה. מ"ל"ת רצה**.
ה'	כ"ט בתמוז	פרק ה-ז.	פרק יט.	מ"ע רמו. מ"ל"ת רצג. רצז. מ"ע קפב.
ו'	א' במנחם-אב	פרק ח-י.	פרק כ.	מ"ע קפא. מ"ל"ת שט. רחצ. מ"ע קפד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', כ"ג בתמוז	4.32	3.31	4.57	6.01	9.19	12.47	1.21	7.39.9	8.06
ש"ק, כ"ד בתמוז	4.33	3.32	4.58	6.02	9.19	12.47	1.21	7.39.1	8.06
א', כ"ה בתמוז	4.34	3.33	4.59	6.03	9.19	12.47	1.21	7.38.4	8.05
ב', כ"ו בתמוז	4.35	3.34	5.00	6.03	9.19	12.47	1.21	7.37.6	8.04
ג', כ"ז בתמוז	4.36	3.36	5.01	6.04	9.20	12.47	1.21	7.36.8	8.03
ד', כ"ח בתמוז	4.37	3.37	5.01	6.05	9.20	12.47	1.21	7.36.0	8.02
ה', כ"ט בתמוז	4.38	3.38	5.02	6.05	9.20	12.47	1.21	7.35.1	8.01
ו', א' במנחם-אב	4.38	3.39	5.03	6.06	9.21	12.47	1.20	7.34.3	8.00

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסיודרו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
מטות	7:02	8:17	7:18	8:20	7:10	8:21	7:19	8:19
מסעי	6:57	8:11	7:12	8:13	7:04	8:14	7:13	8:12

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 עורך אחראי: לוי שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
 מו"ל: המרכז לעזרי שלוחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000
 טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"המנהג לערוך 'סיומים'²⁷ למסכתות הש"ס בכל יום מ'תשעת-הימים'²⁸, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה]²⁹ עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב - באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים - גם עם סעודה והתוועדות]³⁰.
 "ומהטעמים בדבר - כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי-זה לגלות את הטוב-הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³¹, החל מ'פיקודי ה' ישרים משמחי לב" - עושין שמחה לגמרה של תורה.
 "ומפני טעם זה³² כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת הימים'.

"ומה טוב - 'ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד אהבת-ישראל ואחדות-ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' "

ומסכה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות-קודש תש"מ עמ' 672 - שיחת ש"פ מטות ומסעי תש"מ, בלתי מוגה. ושולבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות.

27) אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום' עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד ('התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 86. וראה גם 'התוועדות' תש"נ ח"א עמ' 97).

בליובאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו בקדיש דרבנן רגיל (רשימת דברים להרב חסריק ח"ד עמ' רט). וכן הורה הרבי להרב בנימין ש' אלטהויז (ועל מה שאמר הרה"ח ר' מאיר אשכנזי ז"ל 'קדיש הגדול' בסיום הש"ס בהתוועדות הרבי כ"ד טבת תשי"ב, תורת מנחם ח"ד עמ' 239, ענה לו הרבי "אצלי זה חידוש, מלבד הפעם הזאת לא ראיתי זאת מעולם" - תודה להרב מיכאל ש' זליגואן). אמנם לגבי המשך נוסח הסיום משמע שאומרים אותו, ראה התוועדות תשמ"ה ח"ג עמ' 1700.

28) "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סעודת אחר-כך בבשר ויין - ספר-המנהגים עמ' 46" (לקו"ש חכ"ג עמ' 223, ובכ"מ).

29) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 74.
 30) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

31) 'להעיר גם מהפגנס הדיוע (בשם הרה"צ ממונקאטש) בפירוש דברי חז"ל: "משכנס אב ממעטין בשמחה" - ש'מעמטין' העניינים הבולתי-רצויים דתשעת-הימים 'בשמחה', על-ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובן".

32) אע"פ שביארצייט שחל בשבת (התוועדות תש"מ ח"ב עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש כנתינת מקום לעניין של תענית.

על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³³, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו - כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'.

[מי שיכול - יסיים בעצמו; אם לא - ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה - יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של מצווה³⁴. כמו-כן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על-ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'³⁵].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור - גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מישראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים ונשים (בנפרד כמובן) וטף"³⁶, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך ובדוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים³⁷.
 "וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת ישראל³⁸] על-ידבר ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה"³⁹. וכשבאים לעורר על נתינת צדקה - יש להביא בפועל קופת

33) "לדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה "השיר שהיו הלוויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"ל כל בניך לימודי ה'" - בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות - ראשי-תיבות "בניך".

34) שיחות-קודש תש"מ ח"ג עמ' 672.

35) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.

36) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.

37) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.

38) 'התוועדות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.

39) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.

בכוח ה'מטה' הופכים מר למתוק

התוכן השווה בין 'שקד' המוזכר בנבואת ירמיה ובין ימי בין המצרים, ומדוע ירמיהו ראה מקל בלבד ולא ענף נושא פרח ופירות? • בזמן הגלות לא ניכר בבני ישראל חיבור הענף לעץ, אולם יש בהם תוקף ה'מטה' – 'מקל' שבכוחו יוכלו להתגבר על המניעות והעיכובים • שלושת העניינים בפרשת מטות רומזים להפיכת החושך לאור • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מרים בגדלותם, ובשקדים מתוקים הוא להיפך, שבקטנותם הם מרים⁶ ואחר כך בגמר בישולם נעשים מתוקים. ומבואר בצפנת פענח (להרגצובי)⁷, שעיקר שם "שקדים" הוא על "הגדולים המתוקים" (ואלה שבקטנותם הם מתוקים נקראים "לוזים"⁸). ונמצא, שתכונת ה"שקד" (ופעולת כ"א ימי בישול שלו) היא⁹ – להפוך ממר למתוק¹⁰.

6) כן מפורש בריבוי גרשום חולין שם [*משא"כ ברש"י שם א' רק "שאיין דרך אכילתן בכך" (ועד"ז בפיה"מ להרמב"ם מעשרות וחולין שם "שאיין ראויים לאכילה"). ובפי' מהר"י בן מלכי צדק למעשרות (בש"ס ווילנא) דדין "שקדים המתוקים" הוא "כדין כל הפירות". ואכ"מ]. (ולכאורה זוהי כוונת הצפנ"ג (שבערה הבאה) "ובמתוקים להפך". ע"ש).
7) עה"ת מטות (להפטר דברי ירמיה) ע"ש.
8) שהם מין שקדים (ראה ירושלמי תענית שם, תוד"ה תרנגולת בכורות, ח, א) – הובאו בצפנ"ג שם.
9) ולהעיר מחולין שם, דגם שקדים המרים "יכול למתקן ע"י האור", ובשו"ע אדה"ז שם "ונוטעים אותם על דעת כן". וי"ל, שהטעם (הפנימי) שנברא מין זה ד"שקדים המרים" (שמצ"ע אין ראויים לאכילה) – הוא כדי שיהפכו (ע"י עבודה) ממרירו למתקא. ועיין המשך תע"ב ח"ב ע' תתקצא.
10) ולהעיר מצפנ"ג שם, הדוגמא משמן שבא ע"י כתישת הזית. ע"ש. ודוקא בזה יש תענוג עוד יותר ממאכל שהוא מלכתחילה

א. אמרו רז"ל¹¹ שימי בין המצרים נרמזו במה שנאמר בנבואת ירמיה² (אודות חורבן בית ראשון וגלות בבל) "מקל שקד אני רואה" – "השקד³ הזה. משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום כמנין ימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית". בפשטות משמע, דזה שזמן גידול השקדים רומז לזמן בין המצרים, הוא רק מפני ששניהם שווים במספרם (כ"א). אבל על-פי הידוע שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שיש גם קשר פנימי ביניהם.

ויש לבאר זה על-פי דברי המשנה⁴ שיש שני מיני שקדים – שקדים מרים ושקדים מתוקים, דשקדים מרים הם מתוקים בקטנותם⁵ ונעשים

1) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. פתיחתא דאיכ"ד כג. קה"ר פי"ב, ז. רש"י ירמ"א, יב.
2) א. יא (מהפטרה הראשונה דבין המצרים).
3) ל' רש"י הנ"ל.
4) מעשרות פ"א מ"ד. חולין כה, ב.
5) כ"ה בצפנ"ג (שבערה 7). וברש"י חולין שם "קודם שיהו מרים", וברבינו גרשום שם "שאיין מרים כ"כ". וראה שו"ע אדה"ז או"ח סר"ב ס"ה ד"עיקר אכילתם היא הקליפה ו(היא) אינה מרה". ואכ"מ.

עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (אלא לכבוד שבת קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש-חודש לזמן-מה את כל הבגדים המכובסים שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים¹⁹]. בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והורייהבן, מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ את כל הגוף לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה²⁰] – מותר. הטובל בכל ערב שבת²¹ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²² לשבת. אסור לאכול בשר ולשתות יין (מלבד בשבת ובסעודת מצווה).

אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לדחות לאחר ט"ו באב²³, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים²⁴".

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר – יש לדחותו אחרי יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון²⁵.
סיומים²⁶:

19) כפי-החיים ס' תקנא ס"ק צא. ולמעשה נוהרים בזה בחולצות ומכנסיים, שמלות וחצאיות, אך לא לבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: יניח לזמן-מה על הרצפה להוריד הבגד מניקיונו, ואח"כ רשאי ללבושם. כן ניתן ללבוש בש"ק בתנאי שיהנה מזה בש"ק עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה].

20) שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פד אות ד, נטעיגבריאיל הל' בין-המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשרי-החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות דיחיד אפילו בסבון ובמים חמים (וע' נטעיגבריאיל הל' אבילות ח"א פרק קה סי"ג). מאידך בכפי-החיים ס' תקנ"ד סוף ס"ק מו כתב בענינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא יחץ בחמין.

21) וכן הטובל בכל יום, לענין הטבילה בלבד. שלחן מנחם או"ח ח"ג סו"ס רסז.

22) ולמעשה רוחצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאלו ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב). וראה בכ"ז בס' מנהג ישראל תורה' ס' תקנ"א ס"ק יא.

23) אגרות-קודש כרך ט עמ' רכח.

24) שם כרך יט עמ' צא.

25) שם עמ' שעו.

26) עיקר הדברים – מונה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועוד,

וכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'⁹ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹⁰ ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש – הפרקים בספר יחזקאל מ' מג המדברים בענייני בית-המקדש השלישי, משנה – מסכתות מידות ותמיד¹¹ והלכות בית-הבכירה¹² (להרמב"ם) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה¹³ [ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-חודש מנחם-אב¹⁴, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב¹⁵]. וגם בשבתות – באופן המותר על-ידי אכילה ושתייה וכיוצא-בזה, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה עבור השבת¹⁶.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ¹⁷.
"תשעת הימים"¹⁸:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם

בא" – עפ"י 'התועודיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108. בלקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מוזכר גם את לימוד ספר הוזהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מוזכר שם אודות הוספה גם בקו התפילה – בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהילים – עכ"פ מוזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, וש"נ. 9) ספרי-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 578.

10) ספרי-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

11) ספרי-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 והערה 186. ובהתועודיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד".

12) ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקורבנות" (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט, הנחת הת' בלתי מוגה סכ"ו וסס"א).

13) לקוטי-שיחות ח"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט – בתיכ"נ ובתי-מדרש (ישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733.

14) בהתועודיות' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית הבכירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומדם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית הבכירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.

15) 'התועודיות' תש"נ ח"ד עמ' 102.

16) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

17) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה ה"ה ל'סיומים' המובאים אח"כ.

18) לוח כולל-חב"ד.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות¹

כ"ד בתמוז – מברכים החודש מנחם-אב

השכם בבוקר – אמירת כל ספר תהילים בצבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך התפילה. הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א – ב, ג), הנדפסת בחומשים בסוף פרשת מטות. המולד: יום רביעי בצהריים שעה 1 ו 12 דקות ו 2 חלקים.

מברכים החודש: ראש חודש מנחם-אב ביום השישי.

אין אומרים 'אב הרחמים'. התועדות בבית הכנסת. מנחה: אבות פרק א'.

יום חמישי

כ"ט בתמוז, ערב ראש-חודש

שיעור תהילים: היום אומרים גם את השיעור של יום ל' בחודש. את מטבעות הצדקה (שנותנים לקופות בבית הכנסת קודם או אחרי התפילות) מחלקים בערב-ראש-חודש למטרות הצדקה שבעבורן נועדו². במנחה אין אומרים תחנון.

יום שישי

א' במנחם-אב – ראש חודש

ערבית: לפני שמונה עשרה אין מכריזים 'יעלה ויבוא', אבל טופחים על השולחן, להזכיר לציבור לומר זאת.

שחרית: חצי הלל, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש

(1) בחו"ל פינחס.

(2) ספר המנהגים עמ' 77.

הקב"ה על ישראל בימים אלו. אבל לכאורה אין זה ביאור מספיק, שהרי עיקר הנבואה כאן הוא על עניין ה"שקידה" ("שוקד אני על דברי לעשותו"²²), ועד שבכתוב זה לא נזכר בפירוש עניין הפורעניות²³, ואם כן עדיפא הוה-ליה לרמז עניין השקידה באופן ברור וגלוי (עלידי ראיית פרי (על כל פנים פרח) שקדים), ולא להעלים רמז זה עלידי ראיית "מקל שקד" (עד שירמיה הוצרך להתבונן במקל עד ש"הכיר בו שהוא מעץ שקד"²⁴).

ועל-פי מה שנתבאר לעיל בתוכן עניין ה"שקד" יש לומר, שהטעם שראה מקל דווקא הוא משום שהרמז הנ"ל שבשקדים (הפיכת מר למתוק) שייך למקל.

ג. הסברת העניין:

מבואר בכמה מקומות²⁵ (בעניין שני השמות שבהם נקראו ישראל – "שבטים" ו"מטות") – ההבדל בין "שבט" ו"מטה" בפשטות, ש"שבט" הוא ענף רך שיש בו עדיין לחלוחית מיניקת האילן (ועל אחת כמה וכמה כשעדיין מחובר לאילן), מה שאין כן "מטה" הוא (לאחר שנכרת מן האילן) כבר נתייבשה לחות ניקתו – אבל דווקא משום זה הרי השבט נעשה קשה וחזק – מטה.

ובדרגות העבודה של האדם:

"שבט" מרמז על בני-ישראל כשהם במצב של "חיבור למקורם", שבכללות הוא בזמן שבת המקדש עומד על מכונו ובני-ישראל יושבים על אדמתם, ו"אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחות לפניך"²⁶ – אז נרגש בישראל החיבור למקורם ("אילנא דלעילא"); מה שאין כן "מטה" מורה על מצבם של בני-ישראל בגלות, שלא ניכר אז בגלוי חיבורם למקורם, ד"אותותינו לא ראינו"²⁷ (שאין ראיית אלקות וכו') ועד שיש העלמות והסתרים

(22) ירמ' א, יב.

(23) משא"כ בנבואה הב' שם (א, יגיד) "סיר נפוח גו' מצפון תפתח הרעה גו'".

(24) רד"ק שם.

(25) ראה מאמרי אדה"ז – תקס"ב סוף ע' רלו ואילך. אוה"ת מטות (סוף ע' א' צד ואילך). וראה בהגמטן שם ע' א' ש.

ועוד. וראה לקו"ש ח"ח ע' 382 ואילך.

(26) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(27) ל' הכתוב – תהלים עז, ט.

יש לומר שטעם זה נרמזו ימי בין המצרים ב"מקל שקד" – כי תוכן עבודת ימים אלו הוא לא רק לבטל את העניין השלילי (ה"מרירות") שבהם, אלא עוד זאת (ועל דרך לשון הרמב"ם¹¹ בנוגע לימי הצומות לעתיד לבוא) – להפכם¹² ל"ימים טובים"¹³ וימי ששון ושמחה¹⁴, שתמורת "מרירותם", יהפכו הימים ל"מתוקים" ושמחים¹⁵. [ועל-פי זה יומתק היעוד בירמיה¹⁶ "והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש גו' כן אשקוד עליהם לבנות גו'" – שעניין ה"שקד" עצמו הוא להיפך מן הקצה אל הקצה, שתמורת השקידה להיפך הטוב (שבתחילת נבואת ירמיה) נעשית השקידה לטוב¹⁷.]

ב. על-פי זה יש לבאר עוד פרט בנבואה זו:

הרמז על ימי בין המצרים שב"מקל שקד" הוא מתכונת המהירות בגידול הפרי, ואם כן צריך תוספת ביאור: מדוע היתה הנבואה ב"מקל שקד" (שראה "מטה מאילן שגדילים בו שקדים"¹⁸, היינו שהמקל עצמו היה "בלא עלים ובלא פרחים"¹⁹), ולא הראה לו ענף שיש עליו שקדים כו'?

לכאורה יש לומר שבזה נרמז עוד עניין: "מקל" מורה על הכאה²⁰ – העונשים ופורעניות²¹ שהביא

ערב ומתוק – עיין תניא פכ"ז (לד, ריש ע"ב).

(11) סוף הל' תעניות. וראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 413 ואילך. (12) וראה צפע"נ שם, ד"היטבת לראות [מקל שקד] דזה טובה לישראל. [כי חורבן הבית] הוה כפרה לישראל כו'.

(13) בדפוסים שלפנינו: יום טוב. אבל בכמה דפוסים וכת"י הרמב"ם (ראה רמב"ם הוצאת פרענקל) הוא ככפנים.

(14) להעיר מס' ערכי הכינויים לבעל סה"ד (מע' פרח ומע' שקדים) – דשקדים הם "רמז לבית ג'".

(15) ומשמה זו (כאשר מהפכים ממר למתוק) גדולה שלא בערך מיום שמחה סתם (ראה ס' המאמרים – מלוקט ח"א ע' קנד ואילך ובהערה * 41 שם). וראה לעיל הערה 10.

(16) לא, כו.

(17) ע"פ המבואר בפנים י"ל שיומתק מ"ש בוח"ב (טו, ב) (ב) דשקדים "מנהון מרין ומנהון מתיקן. כל רמיזא דגלי באורייתא חזינן דדינא הוי" (אף שמצינו שקידה לטוב, כנ"ל) – כי גם שקידה זו לטוב ענינה מה שמהפכים את ה"שקידה למוטב" (דינא קשיא) ל"שקידה לטוב". ועיין לקו"ש ס"פ קרח (נו, ב). וראה לקמן הערה 28.

(18) מצו"ד ירמ' א, יא.

(19) רד"ק שם.

(20) בלק כב, כו.

(21) ראה שר"ר פ"ט, ב, שם, ח. ועוד.

פרשת מטות

פרשת מטות

בדורות הראשונים קראו לפרשתנו 'ראשי המטות' (ראה רמב"ם ב'סדר תפילות'), ואילו בדורות האחרונים נהגו לקרוא לה 'מטות'. טעם הדבר:

'מטות' רומז לתקיפות ולנחישות שיש בכל נשמה, ובלשון החסידות – ה'איתן' שבנשמה. שכן מטָה הוא ענף שאינו מחובר לאילן, ולכן הוא קשה וחזק. בדורות הראשונים נתגלתה בחינה זו אצל יחידי סגולה בלבד, 'ראשי המטות'; ואילו בדורות האחרונים, כאשר חושך הגלות כפול ומכופל, ועל כל צעד ושעל יש קשיים ומניעות – מתגלה בחינה זו אצל כל יהודי.

(לקוטי שיחות כרך יח, עמ' 382)

וידבר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

ההכרעה במה לנדור ובמה טוב שלא לנדור חייבת לבוא דווקא מנשיא – 'ראשי המטות'. הנודר נדר ומפריש את עצמו מדבר מסויים עושה כן בגלל חששו שהתעסקות באותו דבר עלולה להורידו מדרגתו. ומכיוון שעניין זה אינו שווה לכל נפש, אלא הוא תלוי במצבו האישי המדויק של כל יחיד ויחיד, מובן שההחלטה הסופית צריכה לבוא מנשיא; רק הוא בכוחו לקבוע בבירור אם עבודה זו מתאימה לאדם מסויים זה, אם לאו.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 693)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עליי קרבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שיידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חול קורבן ותאסר. אבל האומר פירות אלו עליי... כבשר חזיר... אין כאן נדר, שאי אפשר שיעשה דבר שאינו בשר חזיר כבשר חזיר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

האומר 'פירות אלו עליי קרבן' מעלה את הפירות לשורשם, שהוא נעלה משורש האדם (לפי הכלל ש"כל הגבוה יותר יורד למטה יותר"), ולכן הם נחשבים קודשים לגביו. אבל האומר 'פירות אלו עליי כבשר חזיר' אין כאן נדר, שכן אין בידו הכוח להורידם מהיתר לאיסור.

(אורח התורה במדבר עמ' א'שכו)

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיק (לא,ב)

מה הקשר בין מלחמת מדין למשה רבנו? שכן 'מדין', מלשון מדין ומריבה, רומז לפירוד לבבות ושנאת חינוס. ומהי שנאת חינוס? שהאחד שונא את השני לא בגלל שהזיק לו וכיוצא בזה, אלא בגלל שהישות שלו אינה סובלת את מציאותו של השני. רק משה, שהיה סמל הביטול והענווה, היה מסוגל לבטל את הישות והגאוה של קליפת מדין.

(ספר המאמרים תרנ"ט עמ' נג)

ועיכובים³⁵].

ד. והנה ידועים דברי השל"ה³⁶ ששלש הפרשיות מטות מסעי דברים "תמיד³⁷ חלים בין המצרים כי הוא דבר בעתו"³⁸ (ומבאר כמה פרטים בשייכות תוכן שלש פרשיות אלו לימי בין המצרים).

ועל-פי הנ"ל יש כאן רמז גלוי לעניין בין המצרים בשמה של הפרשה הראשונה (משלש פרשיות אלו) – שעל-פי מנהג ישראל (דתורה הוא) נקראת "מטות"³⁹ (על דרך "מקל שקד").

ויש לומר, שתוכן הנ"ל שב"מקל (שקד)" ו"מטה" – הכוח והתוקף להפוך מצב בלתי רצוי לטוב – מרומז בפרטי פרשה זו, שיש בה שלשה עניינים: א) פרשת נדרים, ב) מלחמת מדין, ג) סיפור בני גד ובני ראובן.

נדרים: ידוע הביאור⁴⁰ במאמרי חז"ל בעניין הנדרים – שנראים כסותרים זה לזה, שבמקום אחד אמרו⁴¹ "נדרים סייג לפרישות", ובירושלים⁴² איתא "לא דיין מה שאסרה לך תורה" –

שמדובר בהם בשתי דרגות שונות בעבודת האדם: בתחילת העבודה צריכה להיות זהירות יתירה שענייני העולם לא יורידו את האדם להיות שקוע בגשמיות וחומריות, ולכן צריך להיות הפרישות מענייני העולם, ו"נדרים סייג לפרישות"; אבל לאחרי שהאדם מתעלה בעבודתו, ומאיר בו אור הקדושה עד שביכולתו לברר ולזכך גשמיות העולם ולהעלותה לקדושה, הרי אדרבה, עליו להתעסק בבירור וזיכוך העולם.

ומזה מובן, שפרשת נדרים מכוננת בעיקר

על עבודתו יתברך ומניעות ועיכובים. אבל דווקא בעבודה זו מתגלה תוקפו של איש ישראל, שמתגבר על כל המניעות והעיכובים ולוחם עם המנגדים ומנצחם, עד שמגיע לשלימות העבודה, שמהפך את ה"מרירות" של גלות ל"מתיקות" של גאולה.

ולפי זה יש לומר, שהרמז ב"מקל" שבנבואת ירמיה הוא ל"תוקף" שבמקל (על דרך "מטה") – כי כדי להפוך ממר למתוק (שזוהי תכונתם של שקדים כנ"ל) זקוקים לתוקפו של "מקל"²⁸, כנ"ל. [ויש לומר, שעניין התוקף הנרמז ב"מקל" שייך גם לעניין המהירות שבשקד – ש"ממהר להוציא פרח קודם לכל האילנות"²⁹ (וזהו הפירוש הפשוט בנבואת ירמיה, ש"מקל שקד" הוא רמז שהקב"ה "ממהר לעשות"³⁰ דבריו):

ידוע ביאור אדמו"ר הזקן³¹ על הפסוק³² "ויגמול שקדים" גבי מטה אהרן הכהן – שברכת כהנים פעולתה השפעת חסד למטה באופן של "מהירות". כי יש השפעת חסד ה"מתעכב"³³ ושהה עד שנמשך ובא למטה, שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא על-ידי משפט אם ראוי הוא שיומשך ההשפעה למטה ומעיינים בדינו כו", מה שאין כן כשנמשך החסד על-ידי אהרן (ובניו אחריו) בברכת כהנים "אזי השפע היא נמשכת במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב", וכמשל "נהר³⁴ גדול במאד שהליכת המים הוא בתגבורת גדולה. לא יעוכב על-ידי מונעים ומעכבים. כי אם הלוך ילך כמנהגו וישטוף העצים והעפר המעכבים". ומובן מזה, שה"מהירות" ("שקד") – באה מהתגברות בתוקף ("מקל") על כל המניעות

(28) וראה אור"ת שם ע' א'ש. שם כרך ה' ע' א'תתקנג.

ועפ"ז יומתק הטעם, שגם אצל אהרן לקחו מטה (דוקא), ואח"כ "פרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים" (קרח יז, כג) – כי גם אצלו ה' זה קשור עם ביטול "תלונות בני ישראל" (שם, כ). תיקון הרע הבא ע"י התוקף ד"מטה" (ולהעיר מלקו"ש ח"ט ע' 319 ואילך). וראה זהר שבהערה 16: דינא הוי. וכן במטה אהרן ויגמול שקדים.

(29) ל' רש"י ירמיה א, יב. וראה גם רש"י קרח שם, כג. ועוד.

(30) ל' רש"י ירמיה שם.

(31) לקו"ת ס"פ קרח (נה, ג ואילך).

(32) קרח שם.

(33) לקו"ת שם (נה, ד).

(34) לקו"ת שם (נו, רע"א).

(35) וי"ל שבזה נרמז גם ענין האתהפכא של הדברים המונעים ומעכבים – ע"פ המבואר במ"א (סה"מ קונטרסים ח"ב שפח, סע"א. שצ, אב), שע"י שהמים בוקעים את הסתימה, הרי הסתימה עצמה יוצאה ממקומה וממהרת ללכת, עד שהמים נגרים אחריו. ע"ש.

(36) חלק תושב"כ ריש פרשתנו (שסו, א ואילך). וראה גם במס' תענית שלו דרוש לפ' מטו"מ (רו, סע"א ואילך). לקו"ש ח"ח ע' 378 ואילך (ובהערות שם). שם ע' 411 ואילך. ועוד.

(37) משא"כ פ' פינחס שחלה לפעמים לפני ימי בין המצרים.

(38) ל' השל"ה שם (שסו, ב).

(39) ראה לקו"ש שם ע' 382 הערה 34.

(40) לקו"ת מטות פד, סע"ב ואילך. ובכ"מ. וראה גם לעיל ע' 191 ואילך.

(41) אבות פ"ג מי"ג.

(42) נדרים פ"ט ה"א.

לאדם שהוא בתחילת ואמצע עבודתו שלכן זקוק לפרישות מן העולם.

אבל התכלית שבדבר היא – הפרת⁴³ הנדר (על-ידי האב והבעל), וכן התרת⁴² הנדר (על-ידי החכם) – שהאב והבעל והחכם בכוחם לפעול, שגם אדם כזה, שמצד עצמו, ומצבו – שזקוק הוא לנדרים (להפרישו מענייני העולם), יוכל להעלות את ענייני העולם לקדושה (הם מבטלים את הנדר ומהפכים את האיסור להיתר⁴⁴).

וזוהי השייכות בין פרשת נדרים ל"מטות" – כי תכליתם של נדרים, הפרתם, הוא על-ידי נתינת ופעולת התוקף ("מטה") להפוך ב"מהירות" את חושך העולם לאור הקדושה.

מלחמת מדין: עיקר האריכות בפרשתנו אינה על דבר המלחמה וניצחונם של בני-ישראל, אלא על דבר השלל והמלקוח של מדין⁴⁵, טהרתן והכשרתן של כלי מדין⁴⁶, וכן חלוקת השלל ותרומת המכס לה' ממנו⁴⁷.

והיינו, כי תכלית שלימות (העבודה ב)מלחמת מדין היא לא רק ביטול (קליפת) מדין, אלא הפיכת המר למתוק, לטהר ולהעלות את השלל של מדין לקדושה, עד שחלקו הורם להיות "תרומת ה'⁴⁸".

בני גד ובני ראובן: חששו של משה היה – "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"⁴⁹, היינו

שאינם רוצים להלחם עם כנען. וכן הוא ברוחניות, שהטעם שבני גד ובני ראובן רצו להישאר בעבר הירדן, "ארץ מקנה"⁵⁰, הוא מפני⁵¹ שבחרו להיות רועי צאן, עסק המאפשר להיות במצב של התבודדות (בשדה, הרחק מטרדות ושאוני שבעיר) כדי שיוכלו להיות בדביקות תמידית בהקב"ה כו'. וזוהי טענת משה רבינו בתשובתו להם "האחיכם יבואו למלחמה וגו'" – רוצה לומר שעיקר העבודה היא שהאדם יבא וילחם בחומרות העולם, כדי לבררה ולזככה כו', ולכן התנה עמהם, "אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו לפני ה' למלחמה. (עד ש)נכבשה הארץ לפני ה'⁵².

ובזה הוא גם סיום הפרשה – הסיפור אודות בני ערי סיחון ועוג על-ידי בני גד ובני ראובן⁵³, ובאופן של "מוסבות שם"⁵⁴, שערים אלו היו שייכות לע"ז, "ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים"⁵⁴ – אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא⁵⁵.

ולכן קורין פרשה זו בבין המצרים – להורות, שתכלית עניינם של ימים אלה היא להפכם ממרירו למתקא, שיהפכו ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה", בגאולה העתידה לבא, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ מטות:מסעי תשל"ה; לקוטי שיחות כרך לג, עמ' 194-198)

43) ראה (בהחילוק בין הפרת אב ובעל והתרת חכם) – ספרי (ורש"י) ר"פ מטות (נדרים עז, סע"ב ואילך). כתובות עד, ב. נדרים סח, א וש"ג. וראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ערך הפרה (ע' קיג ואילך) וערך התרת נדרים (ע' שלו ואילך) וש"ג.

44) ראה לקו"ת שם (פד, ג): והפר את נדרה דהיינו שהוא מהפך חשוכא לנהורא כו'. ע"ש. וראה גם אורה"ת מטות (ע' א'רדע ואילך. שם ע' א'שיט. א'שכרז). ועוד.

45) לא, ט ואילך.

46) שם, יט כד ובפרש"י.

47) שם, כה ואילך.

48) שם, כחכט. ועוד.

49) לב, ו.

50) שם, ד.

51) ראה אורה"ת מטות (ע' א'שלט). סה"מ תרכ"ט (ע' רנח ואילך). לקו"ת ח"ח ע' 189 ואילך. וראה כלי יקר בראשית ד, ג.

52) לב, כ"כב.

53) לב, לד ואילך.

54) שם, לח ובפרש"י.

55) ולהעיר מבחי מטות (לב, ג) שגם שמות הקודמים (דסיחון ועוג) "מורים על עניינים גדולים עיקריים".

אותם אל קופת הצדקה הקבועה בסמיכות מקום. כך נופלות תרומות רבות לקופה זו בזכות מבצע תפילין.

"מבצע תפילין" זכאי להשתתפות מן הקופה לא רק עקב העובדה הנ"ל, כי אם גם, ובעיקר, משום שמפעל זה מספק תפילין בחינם או במחירים מוזלים ביותר לאלפי אנשים חסרי אמצעים, ובמיוחד לצעירים שהתקרבו בזכות המבצע הזה לחיי יהדות שלמים ומעוניינים בקיום יום-יומי של מצות תפילין (לא יאומן כי יסופר על מאות מקרים של חזרה בתשובה על-ידי הכותל. אלא שאין להם האמצעים לכך. ברור, אפוא, שזו צדקה גדולה מכל הבחינות. גם המבצע ליד הכותל עצמו כרוך בהוצאות עצומות, הן לחידוש מתמיד של מלאי התפילין בהן משתמשים לזיכוי רבבות המקרים (עקב השימוש המרובה גדולה התחלופה במדה

בלתי רגילה), הן להובלת המתנדבים והן לתמיכת אנשים העוסקים בקביעות במבצע על-ידי הכותל (הוצאות אלה היו צריכות, לכאורה, להתכסות כולן על-ידי משרד הדתות הממונה על הכותל). "מכל הסיבות האמורות אנו מבקשים השתתפות גדולה וקבועה מדי חודש בחודשו לכיסוי הוצאות המבצע – מתוך קופות הצדקה שעל-ידי הכותל המערבי".

הרב זוין הצטרף לבקשה וכתב:

"אני מצטרף לדעת צא"ח, הצודקת בהחלט, הן מצד גודל חשיבות של "מבצע תפילין" כשהוא לעצמו, והן מפני שחלק גדול – אם לא הגדול ביותר – של התורמים שעושים כן הודות מבצע תפילין, ומאחר שאין המבצעים [המתנדבים] מקבלים מהם – הם נותנים לתוך הקופה ככל הא דכתוב ומפורש לעיל. בברכה שלמה יוסף זוין".

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והזכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב **אברהם שמואל בוקיעט** • עריכה: **מנחם ברוד** • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי.ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

הכוח לביטול הגלות

להכריע את הכף

שלושת השבועות מעוררים ומחזקים כל יהודי, שאריכות הגלות אינה צריכה לגרום לייאוש חס־שולום, אלא אדרבה – להכרה בעלייה העצומה (עלייה למעלות) שתצמח מהגלות. הכרה זו צריכה להתבטא בפועל בתוספת־חיזוק אצל כל אחד ואחד בכל ענייני תורה־ומצוות (אלה המצוות גו'), ובהוספה שלא על־דרך הרגיל (לעומת הירידה שלא על־דרך הרגיל של שלושת השבועות והגלות הארוכה), מתוך ידיעה שאין מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה – על־ידי ההוספה בתורה ומצוות, יבטלו לגמרי את הגלות, ויביאו את הגאולה האמיתית והשלימה. והיות שאין איתנו יודע עד מה (בגלות), הדבר היחיד שידועים הוא – שצריך להיתוסף עניין כלשהו בתורה ומצוות שבינתיים לא נעשה, לכן צריכים להשקיע השתדלות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בכל אופן האפשרי, שמא השתדלות זו תהיה הדבר שיכריע את כף המאזנים לכף זכות ותביא ישועה והצלה לו ולכל העולם כולו (כפסק־דין הרמב"ם הידוע).

כולל ובמיוחד – הפעולות ד"יפוצו מעיינותיך חוצה", גילוי המעיינות גם במקום שהוא חוץ למקום המעיינות, מקום שעל־פי טבע אין המקום (מצד־עצמו) קשור כלל למעיינות, אף לשם מביאים את המעיינות עצמם באופן של יפוצו; שעל־ידי־זה נהיה אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת שבת פרשת מטות־מסעי תש"ג. תרגום מספר השיחות תש"ג כרך ב, עמ' 593)

בציפייה לגאולה – שם הוא נמצא!

ידועה תורת הבעל־שם־טוב שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, היינו, שעל־ידי המחשבה וההתבוננות בעניין הגאולה, ובפרט על־ידי הציפייה והתשוקה לגאולה – "שם הוא נמצא", ועד שעל־ידי זה ממהרים ומזרזים את הגאולה בפועל ממש באופן ד"אחישנה".

ומובן שאין זה בסתירה למאמר רז"ל שמשח צדקנו בא בהיסח הדעת דווקא – כידוע שיחת בעל הגאולה שאין הכוונה בזה שלא יחשבו ח"ו אודות הגאולה, אלא הפירוש ד"היסח הדעת" הוא ביחס לעניין אחר כו'. בהכרח לומר כן – שהרי עניין התשוקה והציפייה לגאולה אינו עניין שנתחדש לאחרונה, כאמור לעיל שבכל תפילה מבקשים "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח... כי לישועתך קיוונו כל היום", וגם בשבת ויום־טוב אומרים "ותחזינה עינינו בשובך לציון!" וכפסק־דין הרמב"ם (הלכות מלכים רפ"א) "כל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו כו" – היינו, שישנו פסק־דין מפורש שצריכים לחכות לביאת המשיח, וזאת – לא בתור עניין של אגדה או מוסר וכיו"ב, כי אם בתור פסק־דין להלכה. ולכן, בהכרח לומר שהפירוש ד"היסח הדעת" הוא ביחס לעניין אחר.

ועד כדי כך – שאפילו הקב"ה ממתין ומצפה לגאולה, כמאמר רז"ל (ברכות ג, א) "מה לו לאב שהגלה בניו כו", וכן אמרו חז"ל (שם) ששכינה "מנהמת כיונה ואומרת כו". וכל זה נפעל על־ידי מעשינו ועבודתינו, ובכללות על־ידי הציפייה והתשוקה לגאולה.

(מהתועדות שבת פרשת בלק, י"ד בתמוז תשמ"ג. התועדות תשמ"ג כרך ד, עמ' 1783 – בלתי מוגה)

תפלין. וה' יצליחם.

וחשיבותה של מצוה גדולה זו".

בתי כנסת באמריקה

תרומות להתרחבות המבצע

המכתב הבא נשלח כמענה (ייתכן – על פי הוראת הרבי) לפניית בארץ־הקודש:

"ד' כ"ב שבט, ה'תשכ"ח
 "כבוד הרב ישראל שי' לייבוב
 "יו"ר הנהלת צאנז"ח באה"ק ת"ו
 "שלום וברכה!
 "מכתבו מיום טו"ב בטבת לנכון נתקבל.
 "בקשר לסידור מגבית כאן עבור 'מבצע תפילין' שלכם, הנה גם כאן נתרחב המבצע תודה־לקל, ולעת כזאת משתתפים ב'מבצע תפילין' המקומי יותר ממאה אנ"ש ותלמידי התמימים שי' בכל שבוע ומבקרים בכחמישים מקומות שונים. בשבועות האחרונות שכרנו עבור זה איש מיוחד לעזור בארגון הדבר והמבצע מתרחב משבוע לשבוע ת"ל וההוצאות מרובות.
 "הננו מוכנים לנסות במשך זמן מסויים לערוך כאן מגבית עבורכם, בתנאי שמחצית הסכום הנכנס – לאחר ניכוי ההוצאות – יישאר כאן עבור 'מבצע תפילין' המקומי.
 "באם טוב בעיניכם הדבר נא להודיענו בהקדם, באיחולי הצלחה בעבודתם,
 "בשם הנהלה
 "י"ל אלעווסקי, מזכיר".

המניחים הם התורמים

מבצע תפילין דרש הוצאות רבות – בחורף תשל"ב פנו צעירי־אגודת־חב"ד בבקשה הבאה להכליל את "מבצע תפילין" בין מקבלי התמיכה מקופות הצדקה הפועלות ליד הכותל המערבי: "נתכבד בזה להגיש בקשתנו להכליל את 'מבצע תפילין' שלנו בין מקבלי התמיכה מקופות הצדקה הפועלות ליד הכותל המערבי. רבים רבים מבין הנהנים ממבצע תפילין שלנו, הן תיריים מחו"ל והן מבקרים מרחבי הארץ, רוצים להביע תודתם על־ידי מתן תרומה להוצאות מבצע תפילין, אך אנשיו דוחים את ההצעה (כדי שלא ייווצר הרושם ח"ו כאילו יש לשלם עבור הזיכוי במצוה), ומכוונים

הרב אברהם דוב העכט שימש שנים רבות כרב הקהילה החלאבית "שערי ציון" בניו־יורק. בגליון התורני 'הפרדס' של אייר תשכ"ח (חוברת ח' שנה מב עמ' 37-8) פרסם את הדברים הבאים:

"בקשר לרעיון הנפלא של מבצע תפילין של כ"ק האדמו"ר שליט"א מליובאוויטש בארצנו הקדושה, שמה הצליחו תלמידיו, חסידיו ומעריציו לזכות מאות אלפים יהודים ב"י במצוה היקרה של תפילין. וגם פה בארה"ב החדירו תלמידיו בתוככי 'צבור יהודים הרחוקים מאד מהיהודת ומקיום המצוות המעשיות של תורתנו הקדושה, והשפיעו עליהם להניח תפילין. ולא אפריז אם אביע שאצל הרוב מאלו ה' זה אולי הפעם הראשונה בחייהם. 'נתעוררתי להציע לקהל הקוראים של ה'פרדס', ובמיוחד לעורר תשומת לב הרבנים מנהיגי עדת ישרון בכל מקום שהם, על דבר קיום וחיזוק המצוה הגדולה של תפילין בכל בית כנסת משך כל השנה כולה, ובזה הדרך גזכה אלפים מאחב"י".

בהמשך סוקר הרב העכט את המצב העגום של חגיגות ברי־המצוה הנהוגות בארצות־הברית. "היהודי הבינוני באמריקה דואג בעיקר שבנו יחוג את טקס הבר מצוה שלו ברוב פאר והדר. קשה לשער כמה מאות אלפים דולרים מתבזבים על חגיגות אלו. וכמה פעמים נכשלים ר"ל במסיבות בר מצוה באכילת טריפות ונבילות, בעת ובעונה אחת עם חילול שבת. ותפלין בשביל הבר מצוה־בחור – מאן דכר שמ'י, וקרה כבר לא פעם שילד בר מצוה גדל כל ימיו מבלי שידע מה זה תפלין או שיניח אותם. מה שמעניין את הבחור – מספר וערך המתנות שיקבל ממשפחתו ומידידי הוריו, גודל המסיבה וכמה אורחים יהיו נוכחים, וכמה יעלו ההוצאות של הנשף".

הרב העכט מסיים את מכתבו בשורות הבאות: "אני מאמין שכל רב או גבאי בית כנסת יוכל לתקן שהבר־מצוה יבא עם משפחתו באמצע השבוע, ואז יוכל להשפיע שהרבה יהודים יניחו תפלין, והעיקר שהבחור ידע ויעריך גודל ערכה

'מבצע תפילין'

מה הצד המשותף ל'מבצע תפילין' ול'מבצע כשרות האכילה והשתייה', הכרוכים יחד בין יתר ה'מבצעים'? • על בקשת תפילין והדרכה מחבר קיבוץ; חסיד קרלין בפנייה לאיש חב"ד לשלוח תפילין למישהו שביקשו; עידוד ותביעת הרבי לעסוק במבצע • ועל מבצע תפילין בכותל המערבי

מבצע תפילין

על התגייסות רבני מונטריאל לתמיכה ב'מבצעים' בשנת תשכ"ז דיווח 'הפרדס' שנה מ"ב חוברת ז' עמ' 33, תחת הכותרת: "מבצע תפילין במונטריאל". וכך דוח: "האסיפה רבתי של רבני עיר מונטריאל קנדה... התקיימה ביום ג' כ"ג טבת תשכ"ח באולם ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש - בעניין 'מבצע תפילין'... האסיפה נפתחה ע"י הרב קרעמער שהדגיש נחיצות הענין וגודל ההישג בעבר בענין מבצע תפילין. והציע להכריז על שבת של מבצע תפילין, וגם לפרסם קול קורא בענין תפילין שרבני העיר יחתמו עליו. הגאון הירשפרונג כראש בי"ד, נתכבד בנאום ברכה, ותיכף הותחלו דיונים בפרטי הצעות לשם מבצע זה. "הרב דנברג הציע לעורר מלמדי הברי"מ מצווה שיישמו לבם לענין הנחת התפילין של הבחור המועתד להגיע לגיל המצוות. הרבנים הלפרין, זמברסקי וטייכער הוסיפו שבסדר ההכנות שעורכים טרם המשתה יהי' מוכרח להתרגל גם בענין הנחת התפילין... "הרב דנברג מציע לבקש מה'פוטסטנס סקול בווארד' שירשו לסדר הנחת תפילין בבתי ספר האיסקול שלהם שרובם ככולם יהודים ומוכן הוא להשתתף בוועד שילך להגיש בקשה זו... הרב קרעמער הציע שמכתב ברכה מהאסיפה - בצירוף פרטים מההחלטות - כדאי לשלוח

שמירת המוח והלב

בחורף תשכ"ח ביקר המחנך הרה"ג ר' משה צבי נריה אצל הרבי (בצל החכמה עמ' 26), והשיחה ביניהם נסובה אודות קירוב בני הנוער. הרבי דיבר על חשיבות הדרישה מהם דווקא בתחום קיום מצוות מעשיות, והתבטא: "התחלתי לעורר על מצוות תפילין ("מבצע תפילין"), אבל אפשר לעורר גם על-דבר כל אחד משאר תרי"ג המצוות, כמו למשל ענין של כשרות האכילה ושתייה - ומצוות שמקיימים בכל יום... מן הראוי לציין שבמכתב מכ"ז אלול תשט"ז למר יצחק דמיאל, כותב לו הרבי בין השאר (אגרות קודש כרך יג עמ' תעט) מהו הקשר לכתחילה של שני נושאים אלה דווקא, וכך נאמר שם: מקוה אני להצלחתו גדולה בין חוגי הנוער והצעירים... ובהנוגע להוראות למעשה: כיון שכל בני ישראל מאמינים בני מאמינים בדברי רז"ל, ורז"ל אמרו אשר ענין דמצוות תפילין הוא שעבוד הלב והמוח, והוקשה כל התורה כולה לתפילין, ובצד ההיפך, מאכלים בלתי כשרים מטמטמים הלב והמוח, יש להכניס שני ענינים אלו בתור התחלה מיידית השווה לכל אחד ואחת [הרבי ממשין:] נוסף על ענין עקרי להתחיל עניני היום בתפילה ובנתינת... לצדקה.

תיכף לכ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש. הרב הירשפרונג נתכבד בזה". כך כותב באותם ימים הרה"ח ר' חנניה יוסף אייזנברג להרה"ח ר' טובי' בלוי: "ב"ה. י"ד אלול תשכ"ז. לר' טוביה שי' שלו' וברכה. זה עתה הגיעני מכתב מאחד - קיבוצניק שהניח תפילין יחד עם כל חבריו מהקיבוץ, לאחר שהצטרפתי לשכנעם, ולא בקלות הניחו - ואעתיק את לשונו (המקור ישלח לכ"ק אדמו"ר שליט"א בלי-נדר): 'שלום יוסף. התרשמתי מאוד מהנחת התפילין על יד הכותל וזה היה מרגש מאד. אני רוצה לנסות להמשיך להניח תפילין אולם אינני יודע כיצד. אולי כשתשלח לי אותם תכתוב לי גם כיצד להניח. שמי הוא... כתובתי היא: קבוץ ניר-דוד, ד.ג. גלבוץ'." ובבקשה למלא את בקשתו, ואם במקרה נמצא איזה דף-הדרכה נא לצרף גם את זה, ולשלחם אליו בכל ההקדם - כמובן ופשוט. סוברני שיש מקום לצרף גם חומר חב"די נוסף ולעשותו שם ראשי-גשר".

שליח עושה שליח

אחד מפעילי מבצע תפילין היה איש מסירות הנפש יוצא ברית-המועצות ר' אהרן רבינוביץ ע"ה שהתמיד לעסוק במבצע בגופו ובנפשו. באחד הימים של שנת תשכ"ח, קיבל את המכתב הבא מר' זיידל שפירא מחשובי חסידי קרלין: "בס"ד ירושלים הקדושה ת"ו י"א מ"ח יום פטירת אמנו רחל זיע"א. לידיד נפשי הרה"ג הצדיק ר' אהרן רבינוביץ שליט"א. "אני פגשתי את כבוד מעלתו ביום א' בכותל המערבי ספרתי לכ' שאחד בקש ממני להשתדל לשלוח לו תפילין ויניח בכל יום. "וכבודו אמר לי שאשלח לכם האדרעס [=כתובת] של האיש. הנה שולח לכם האדרעסע ואקוה [כי] לא תשכחו בענין הזה להשיג התפילין ולשלוח לו ומצוותכם מובן מאליו עד כמה מגיע הזכות הגדול בזה... "אברככם בכ"ט [בכל טוב] וברוב נחת ממשפחתכם ונזכה לגאולה האמתית מהרה ובלצ"ג [ובא לציון גואל]

זיידל שפירא מקטמון, רח' צפניה 19, ירושלים". למותר לציין כי צא"ח נענו לבקשת הנ"ל ושיגרו לו זוג תפילין.

נחיצות וחביבות הדיווח

במכתב כללי-פרטי מזאת חנוכה תש"ל ל"האברך לוי יצחק שי"י ברוק, אז בירושלים ת"ו, הוסיף הרבי בכתב-יד-קדשו (צילום בתשורה דייטש ט' סיון תשע"ב עמ' 5): בברכת הצלחה רבה במבצע תפילין וכו' בתגובה שיגר הלה מכתב בו דיווח על השתתפותו במבצע. בג' תמוז תש"ל נשלח לו מכתב מיוחד ממזכירות הרבי, להלן המכתב (תשורה הנ"ל עמ' 6):

ב"ה, ג' תמוז תש"ל
ברוקלין, נ.י.
האברך לוי יצחק שי'
שלום וברכה!

בזה הננו לעורר תשומת לבך למכתבך מו' טבת, בו הודעת ע"ד [על דבר] תפקידך במבצע תפילין וכו'. ובזה הננו לבקשך להודיענו ע"ד ההמשך בזה מאז ועד עתה.

בת"ח [בתשואות חן] למפרע וברכת כט"ס [כל טוב סלה]
ש.מ. סימפסאן
מוזכר

במכתב כללי-פרטי ממוצאי שבת ב' דראש-חודש אדר ראשון תשל"ג שקיבל הנ"ל (תשורה הנ"ל עמ' 7), ישנן ג' תוספות בלתי שגרתיות (כל-כך).

א. בתחילת המכתב (בכתב-יד-קדשו): מאשר הנני קבלת המכתב מר"ח שבט (דו"ח [דין וחשבון]) וכו'.

ב. ליד החתימה (כנ"ל): בברכת הצלחה ולבשו"ט [ולבשורות טובות].

ג. בשולי המכתב מוקלדת במכונת כתיבה השורה הבאה (שלא נוספה בשאר המכתבים מיום זה - ראה אגרות קודש כרך כח עמודים קכט"ל): בטח משתתף (וישתתף ביתר שאת) במבצע